

Doç. Dr. Süheylâ BALKAR

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİM VE ETİK
(TARAFLAR, TARAF TEMSİLCİLERİ VE BİLİRKİŞİLER)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ETİK KAVRAMI VE MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDEKİ YERİ

§1. AHLÂK, ETİK, DEONTOLOJİ VE HUKUK	13
I. Benzerlikler, Farklılıklar ve Kurallar Arasındaki Etkileşim	13
II. Etik Kurallara Başvurulma Nedeni ve Yöntemleri	18
§2. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMİN TARİHİ GELİŞİMİ VE ETİK	23
I. Milletlerarası Ticaretin Gelişim Süreci ve Tahkim.....	23
II. Milletlerarası Ticari Tahkimde Etik Düzenlemelere Duyulan İhtiyacı Yaratan Faktörler	27
A. Milletlerarası Tahkimin Yaygınlaşması ve Çok Kültürlülük ...	29
B. Milletlerarası Tahkimde Artan Rekabet ve Piyasa Kurallarına Uyum Sancısı.....	32
C. Hukuk Mesleğinin Küreselleşmesi ve Büyük Hukuk Bürolarının Yaygınlaşması.....	34
D. Modern Milletlerarası Tahkim ve Yeni Oyuncular	35
E. Gerilla Taktikleri	36
§3. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE İLK ETİK DÜZENLEMELER.....	37

İKİNCİ BÖLÜM TARAFLAR VE ETİK

§ 1. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE TARAF OLMANIN GEREĞİ: FARKLI KÜLTÜRLERE RAĞMEN GLOBAL ETİK DAVRANIŞ MODELİNİN BENİMSENMESİ ...43	
§ 2. UYUŞMAZLIKLARINI MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMLE ÇÖZME İRADESİ GÖSTEREN TARAFLARDAN BEKLENEN ETİK DAVRANIŞLAR.....46	
I. Tahkim Yargılaması Öncesinde.....46	
A. Sözleşmede Öngörülen Tahkim Öncesi Zorunlu Aşamalarda İyi Niyet ve İş birliği.....46	
B. Tahkim İradesine Sadık Kalma.....47	
C. Suni Menfaat Çatışması Yaratmama.....49	
II. Tahkim Yargılaması Sırasında.....51	
A. Hakemlerin Seçimi 51	
1. Taraf ile Hakem Arasındaki İlk Diyalog: Sınırlı İletişim 51	
2. Tarafların Taraf Hakemine Bakış Açısı: Güvenli Mesafe....54	
B. Delil Yönetimi.....57	
C. Tahkime Uygulanan Usul Kurallarının Doğru ve Yerinde Kullanılması 61	
D. Tahkim Masraflarına Katılma.....63	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TARAF TEMSİLCİLERİ VE ETİK

§ 1. TAHKİM YARGILAMALARINDA TARAFLARIN TEMSİLİ VE AVUKATLARIN ROLÜ 67	
I. Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Tahkimde Taraf Temsili.....67	

II.	Uluslararası Tahkim Kurumlarının Tüzüklerinde Tarafların Temsili.....	73
III.	Tahkim Klozlarında Tarafların Temsili.....	75
IV.	Tahkim Yargılamalarında Tarafların Temsili Açısından Avukatların Önemi	76
§2. AVUKATLAR VE DEONTOLOJİK KURALLAR		79
I.	Kavram Olarak Avukatların Deontoloji Kuralları ve İçeriği.....	79
II.	Deontoloji Kurallarının İşlev ve Amacı	82
III.	Taraf Temsilcilerine İlişkin Etik Kurallar Getiren Düzenlemeler	86
A.	Taraf Temsilcileri ile İlgili Etik Kurallara İlişkin Genel Düzenlemeler.....	88
B.	Taraf Temsilcileri ile İlgili Etik Kurallara İlişkin Tahkime Özel Düzenlemeler.....	91
§3. MİLLETLERARASI TAHKİMDE FARKLI BAROLARA MENSUP AVUKATLARIN TABİ OLACAKLARI ETİK KURALLARIN TESPİTİ SORUNU		95
I.	Milletlerarası Tahkimde Avukatların Tabî Olacakları Deontoloji Kuralları: Kuralsızlık vs. Çok Kurallılık.....	95
II.	Tahkim Yargılamasında Taraf Temsilcilerine Uygulanacak Etik Kuralların Belirlenmesine Yönelik Çözüm Arayışları	98
III.	Milletlerarası Tahkime Özel Yeknesak ve Uluslararası Bir Etik Koda Olan İhtiyaç	104
§4. MİLLETLERARASI TAHKİMDE AVUKATLIK MESLEK ETİĞİNE İLİŞKİN TEMEL İLKELER VE HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ FARKLILIKLARDAN KAYNAKLANAN ETİK MESELELER		108
I.	Bağımsızlık	109
II.	Güvenilirlik ve İtibar	113
III.	Gizlilik (Sır Saklama Yükümlülüğü, Mesleki Sır ve Avukat-Müvekkil Gizliliği).....	115
IV.	Tek Taraflı İletişim (Ex-Parte Communications).....	121

V. Tanıklarla İletişim	126
VI. Mesleki Tutumlar.....	134
VII. Menfaat Çatışmaları.....	141
VIII. Deliller, Bilgi İfşaatı ve Belge İbrazı.....	147
IX. Avukatlık Ücretleri.....	159
§5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	161

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BİLİRKİŞİLER VE ETİK

§1. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE BİLİRKİŞİLERİN ÖNEMİ VE ETİK DÜZENLEME İHTİYACI	165
§2. BİLİRKİŞİLİK İLE İLGİLİ ETİK DAVRANIŞ ALGISİNİN KAYNAĞI OLARAK ULUSAL HUKUKLAR.....	171
I. Hukuk Sistemlerine Hâkim Olan Usulî İlkelerin Ulusal Hukuklardaki Bilirkişilik Kurumuna İlişkin Düzenlemelere Etkisi ve Temel Farklılıklar.....	171
II. Milletlerarası Tahkim Uygulamasına Yön Veren Ülke Hukuklarında Bilirkişilik: Etik Kaygılar ve Sistemler Benzeşmesi.....	176
A. Partizan Bilirkişilik.....	177
B. Ölçülü Adversarial Yargı.....	182
C. Kıta Avrupası Hukukunda Bilirkişilik: Mutlak Tarafsızlık, Objektiflik ve Gerçeklik Yanılgısı	187
§3. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİME İLİŞKİN ETİK DÜZENLEMELERDE BİLİRKİŞİLİK.....	197
I. Bilirkişiler İçin Yeknesak Bir Etik Arayışı.....	197
II. Milletlerarası Ticari Tahkimde Bilirkişi Etiğine İlişkin Mevcut Düzenlemeler.....	199

A. Milletlerarası Tahkimde Delil İkamesi Hakkında IBA Kuralları	200
B. Chartered Institute of Arbitrators	202
C. Prag Kuralları	203
D. ICC Milletlerarası Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Merkezi Bilirkişi Kuralları	204
E. Diğer Kurallar	204

§4. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE BİLİRKİŞİLERE İLİŞKİN TEMEL ETİK YÜKÜMLÜLÜKLER.....206

I. Bağımsızlık ve Objektiflik	207
II. Görevi Kabul ve Bildirim Yükümlülüğü.....	210
III. Bilirkişi Raporunun İçeriği	211
IV. Saygılı Olma ve İşbirlikçi Tutum Sergileme	212
V. Ücretlendirme	212
VI. Sır Saklama	213

BEŞİNCİ BÖLÜM ETİK İHLÂLİNDE YAPTIRIM

§1. TARAFLAR VE TARAF TEMSİLCİLERİ AÇISINDAN YAPTIRIM MESELESİ 215

I. Yetkili Makam.....	217
A. Ceza Gerektiren Hallerde Kamu Makamları.....	218
B. Yerel Mahkemeler	218
C. Barolar	220
D. Tahkim Merkezleri.....	222
E. Hakem Heyeti.....	225
II. Yaptırım Türleri.....	232
A. Avukatın İhtar Edilmesi	232
B. Avukatın Dava Dışında Bırakılması.....	233

C. Aleyhe Çıkarım (Adverse Inference) ve Diğer Varsayımlar.....	237
D. İddia veya Savunmanın Dikkate Alınmadan Talebin Reddi.....	240
E. Parasal Yaptırımlar	241
§2. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE BİLİRKİŞİLERİN ETİK DAVRANMALARINI TEMİN EDEN VE ETİK İHLÂLLERİNİ TELAFİ EDEN YÖNTEMLER	244
I. Yemin.....	247
II. Beyanname.....	249
III. Sorgulama Teknikleri	250
IV. Canlı Duruşmalar.....	254
SONUÇ	255
KAYNAKÇA.....	261